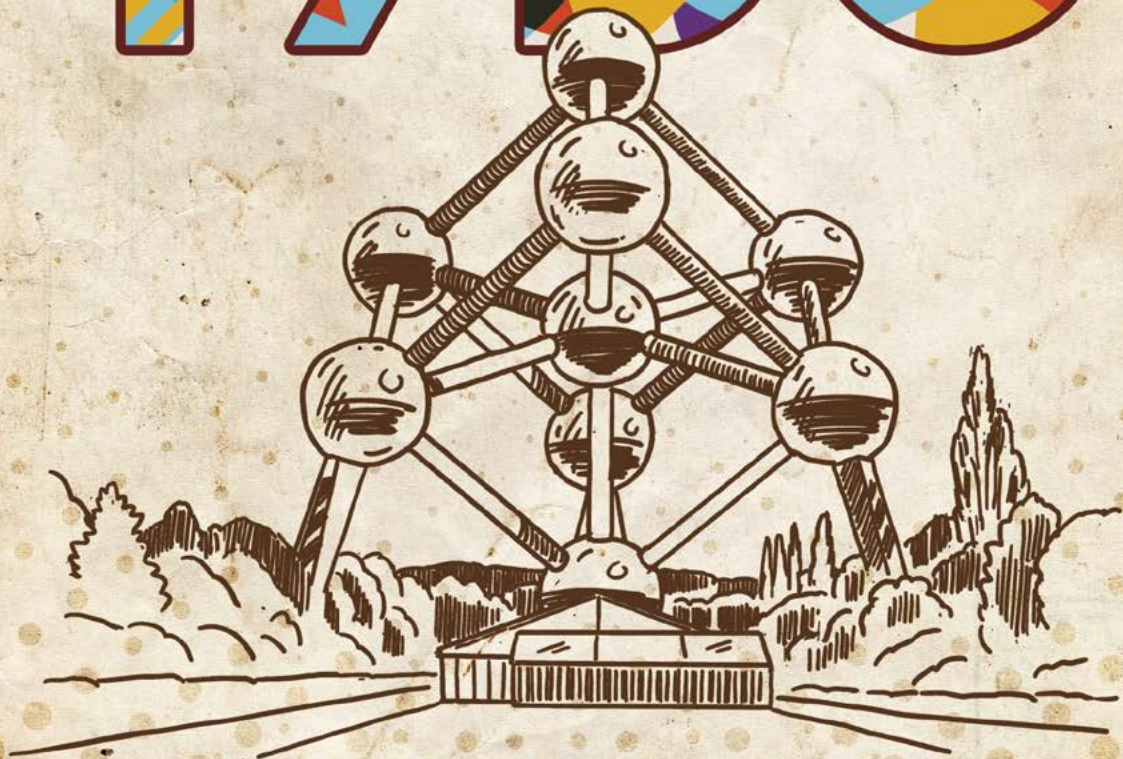

MŮJ ROK

1958

Můj rok 1958

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Jarmila Frejtichová, Alena Breuerová

Můj rok 1958 – e-kniha

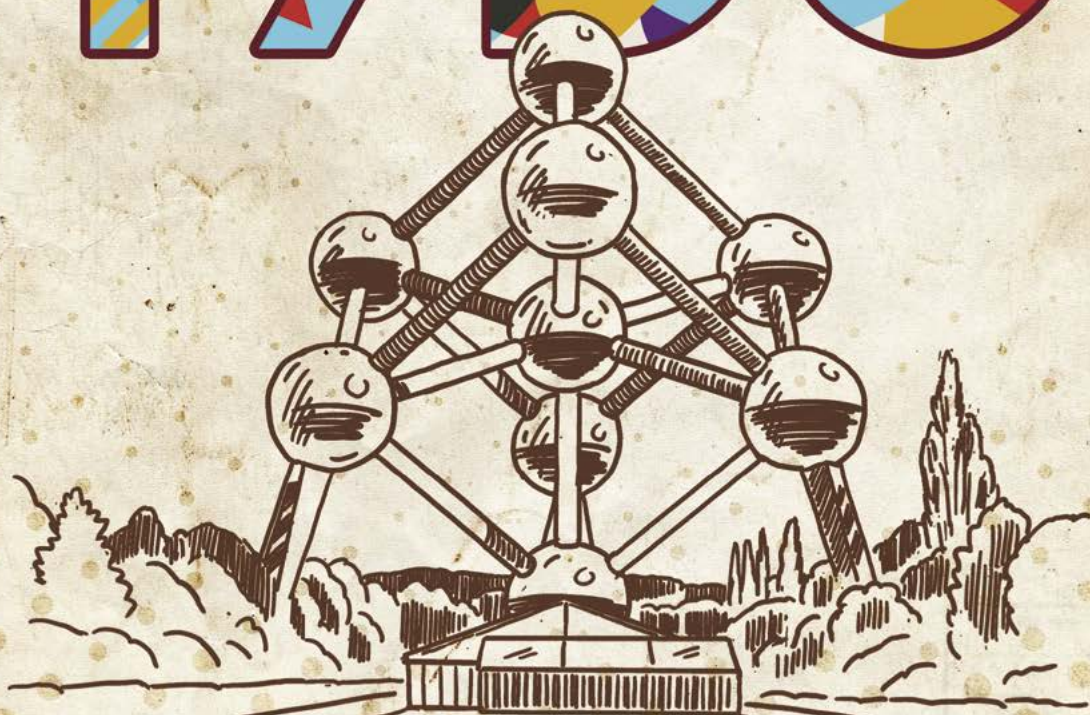
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

MŮJ ROK

1958

BizBooks
Brno 2018

MŮJ ROK 1958

Jarmila Frejtichová, Alena Breuerová

Odpovědná redaktorka: *Jarmila Frejtichová*

Jazyková korektura: *Táňa Holečková*

Grafický design: *Ema Pavlovská*

Technická redakce a sazba: *Barbara Bartoňková*

Obálka: *Pavel Ševčík*

Ilustrace na obálce: *Martin Rubec*

Vytiskla NEOGRAFIA, a. s., Sučianska 39A, Martin-Priekopa

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN e-knihy: 978-80-2650-732-1 (1. zveřejnění, 2018)

ISBN tištěné verze: 978-80-2650-725-3 (1. vydání, 2018)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

*Vydalo nakladatelství BizBooks v Brně roku 2018 ve společnosti Albatros Media a. s.
se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 31 736*

*© Albatros Media a. s., 2018. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí
být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli
způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.*

© Jarmila Frejtichová, Alena Breuerová, 2018

1. vydání

*Nakladateli se přes veškeré úsilí nepodařilo najít autory některých fotografií ani jejich
případné dědice. Pokud existují, nechť nakladatele laskavě kontaktují.*

OBSAH

Úvodem	4
Stránka pro tebe	5
PF 1958	6
Rok podle jiných kalendářů	7
Statistiky a čísla	8
Narodili se	12
Rok Žlutého psa	16
Kultura	22
Literatura	24
Hudba	40
Film	48
Divadlo	56
Výtvarné umění	60
Ostatní	62
Média	64
Móda	80
Realita všedního dne	90
Architektura a design	112
Doprava a spoje	130
Sport a zdraví	138
Krimi	152
Humor	164
Kalendárium	168
Vzpomínky	222
Zdroje	230

ÚVODEM

Jak vypadal svět v roce 1958? Do jaké reality otevřeli oči ti, kdo se v tomto roce narodili? Byl to jeden z mála „osmičkových“ roků ve dvacátém století, který nepřinesl žádnou katastrofální – a ovšem ani mimořádně radostnou – událost. Byl to na první pohled běžný rok, který se ničím mimořádným do dějin nezapiše.

Přesto jsou tu desetitisíce těch, pro které mimořádný byl. Je to totiž rok, kdy přišli na svět a kdy začala jejich pozemská pouť. A jak tedy vypadal ten svět, do kterého vstoupili?

Je už definitivně po válce. I v NDR končí přídělový systém, Československo slaví obrovský úspěch na výstavě Expo '58 v Bruselu, v Číně Mao zahajuje politiku Velkého skoku a ve Spojených státech uvádějí na trh panenku Barbie.

Po letech zmrtnění se začíná nadechovat česká kultura. Je založeno Divadlo Na zábradlí, Josef Škvorecký vydává kontroverzní román Zbabělci a máme také jeden planetární primát: písnička „Dáme si do bytu“ se stává prvním videoklipem na světě.

Na Vltavě se bruslí a konečně se ruší domovní knihy – krátkodobé návštěvy už nemusí být policejně hlášeny. Luxus nenápadně vystrkuje růžky: je založen Ústav kosmetiky, otvírá se první půjčovna aut a konají se i první závody chrtů.

Fenomén televize je na vítězném postupu. Za patronku televizního vysílání prohlašuje papež Pius XII. svatou Kláru.

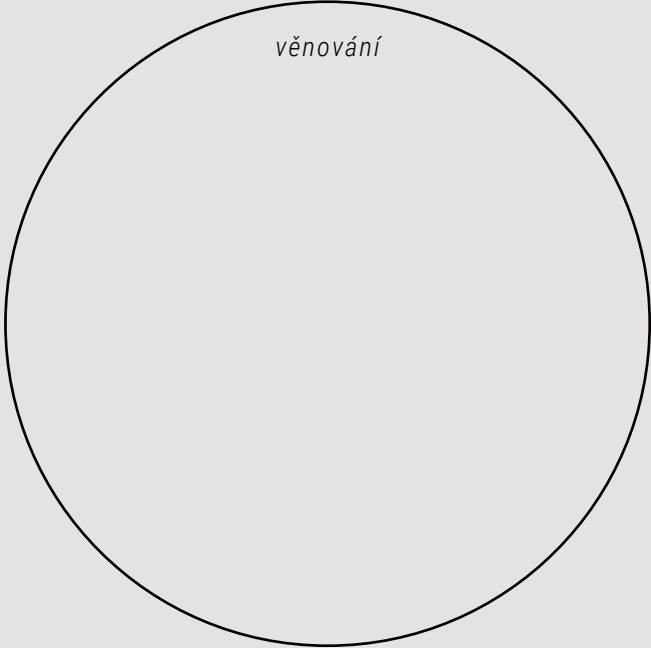
Ponořme se tedy do roku, kdy si děti mohly poprvé zahrát s kostkami lega, kdy do ZOO Praha dorazil velemluk obrovský a kdy britská sněmovna konečně zrušila zákon, podle nějž má být upálen každý, kdo předpovídá počasí.

Na závěr si pak krátce připomeňme také rok 1976. Proč? No, protože právě tehdy slavili narození v roce 1958 krásných osmnáct let a měli celý život před sebou...

P.S. Možná, že vy sami máte jiný ročník narození, ale rádi byste tuto knížku darovali někomu ze svých blízkých či přátel, kteří se v roce 1958 narodili. Následující stránka je tu pro vás – a vaše přání oslavenci.

STRÁNKA PRO TEBE

věnování

PF 1958

ROK PODLE JINÝCH KALENDÁŘŮ

Gregoriánský kalendář	1958 (<i>MCMLVIII</i>)
Arménský kalendář	1407
Asyrský kalendář	6708
Barmský kalendář	1320
Bengálský kalendář	1365
Berberský kalendář	2908
Buddhistický kalendář	2502
Byzantský kalendář	7466–7467
Čínský kalendář	4655, <i>Žlutý pes</i>
Hebrejský kalendář	5718–5719
Etiopský kalendář	1950–1951
Íránský kalendář	1336–1337
Islámský kalendář	1377–1378
Japonský kalendář	33. rok éry <i>Šówa</i>
Javánský kalendář	1889–1890
Koptský kalendář	1674–1675
Korejský kalendář	4291
Římský kalendář	2711
Thajský solární kalendář	2501

STATISTIKY A ČÍSLA

CENY POTRAVIN, ZBOŽÍ A SLUŽEB V KČS

Chléb žitnopšeničný	2,60/kg	Dám. silonové punčochy	28,-
Mouka pšeničná hladká	3,50/kg	Pán. ponožky bavlněné	5,40
Rýže	7,20/kg	Pán. oblek dvoudílný	486,-
Brambory pozdní	0,80/kg	Pán. klobouk	66,80
Hovězí přední s kostí	17,-/kg	Pán. polobotky kožené	176,-
Vepřový bůček	20,-/kg	Dám. vycházková obuv	156,-
Kuře	26,50/kg	Chlapecké boty	50,30
Šunka	60,-/kg	Nábytek do kuchyně	2 474,-
Salám trvanlivý	38,-/kg	El. chladnička	1 790,-
Párky	25,-/kg	Šicí stroj	1 450,-
Máslo	42,-/kg	Jízdní kolo pánské	540,-
Sádlo	32,-/kg	Auto Škoda 440 de Lux	28 500,-
Mléko (2%)	1,80/l	Benzín	4,-/l
<i>(od 1. 11. se prodává i plnotučné mléko 3,5% - litr za 2,70)</i>		Elektřina	0,80/kWh
Sýr Eidam (30%)	19,-/kg	Plyn	0,50/m ³
Vejce	0,90-1,50 kus	Uhlí hnědé/černé	16/22,40
Cukr kostkový	11,-/kg	<i>(za metrický cent)</i>	
Káva zrnková	190,-/kg	DOPRAVA	
Čaj	180,-/kg	Osobní vlak 100 km	14,-
Čokoláda	120,-/kg	Rychlík 300 km	58,80
Pivo lahvové 10°	1,40/0,5l	Tramvaj	0,60
Víno bílé	19,-/l	Taxi: nástupní taxa	3,-
Rum 40 %	80,-/l	<i>(1 km za 2,10 v Praze)</i>	
Cigarety: Partyzánka	0,16	Poštovné za dopis	0,60
Memfis	0,40	Telefon	0,30
Pán. košile bavlněná	39,-	Televizní poplatek	15,- (rozhlas 5,-)

SLUŽBY

Stříhání vlasů	2,-
Holení	1,40
Trvalá ondulace (s mytím vlasů)	38,-
Vstupenka do kina	4,-
Dvoulůžkový pokoj bez koupelny v hotelu B	30,-
Čistírna: Pánský oblek	11,80
Žehlení pánské sako/dámské šaty	3,20

VYBAVENOST DOMÁCNOSTI

Vybavenost domácností (na 1 000 obyv.)

Pračky a odstředivky	131
Chladničky a mrazničky	19
Rozhlasový přijímač	248
Televizor	27
Osobní automobil	13
Jednostopé motorové vozidlo	53

V Československu je 226 000 televizních přijímačů. Jen v Praze je 48 638 majitelů televizorů. Z porovnání s prodejem televizních přijímačů vyplývá, že své přijímače přihlašuje jen asi čtvrtina nových majitelů.

DEMOGRAFIE

Počet obyvatel ČSR	13 474 401
Počet sňatků	99 937
Počet rozvodů (15,9 na 100 sňatků)	15 870
Počet živě narozených (225 352 v manželství)	235 034
Počet zemřelých (nejčastější příčina: nemoci oběhové soustavy)	125 803
Přirozený přírůstek	109 931
Přistěhovalí ze zahraničí	1 253
Vystěhovalí	1 931

Průměrná délka života

muži	67 let
ženy	72 let

V Československu bylo od roku 1945 vybudováno deset domovů důchodců.

Počet interrupcí 61 418

(Od 1. 1. 1958 vstoupil v platnost zákon 68/1957, který povoloval umělé přerušování těhotenství za přesně definovaných okolností a ve zdravotnickém zařízení. O žádostech o interrupci rozhodovala komise. V roce 1958 bylo podáno 69 633 žádostí, vyhověno bylo asi v 88 procentech případů.)

MZDY

Průměrná mzda 1 297,-

Hmotná výroba 1 308,-

Obchod 1 047,-

Věda 1 534,-

Školství a kultura 1 232,-

Zdravotnictví a soc. péče 1 163,-

Správa, soudnictví 1 316,-

**Průměrná výše vyplácených
starobních důchodů** 642,-

RODINNÉ VÝDAJE

**Peněžní výdaje domácnosti
zaměstnance v průměru na 1 člena
za rok**

Potraviny 3 702,-

Nájem a komunální služby 357,-

Kultura a sport 281,-

ŠKOLSTVÍ

Počet mateřských škol v ČSR 6 309

Počet základních škol v ČSR 12 547

Počet vysokých škol
v ČSR 38 (26 v ČR)

Počet vysokoškolských studentů

74 896 (z toho 16 080 žen), tj.

5,4 vysokoškoláka na 1 000 obyvatel

Technický směr: 29 936 (3 431 žen)

Univerzitní směr: 31 563 (15 536 žen)

Ekonomický směr: 4 916 (992 žen)

Vynálezy čs. autorů v roce 1958:

5 960 podaných přihlášek

(1 325 udělených patentů

a autorských osvědčení)

ZDRAVOTNICTVÍ

Počet lékařů v ČSR 16 482

(z toho 4 545 žen)

Počet obyvatel na 1 lékaře 582

Počet psychiatrických léčeben 15

Počet přijatých pacientů 21 911

BYTY

Počet dokončených bytů 50 881

(z toho 16 846 v rodinných domcích)

TURISTICKÝ RUCH

Čedok na začátku turistické

sezony počítá s návštěvou více než

100 000 turistů ze SSSR, lidových

demokracií, USA, Francie, Belgie,

Anglie, Rakouska a Skandinávie.

Odhady vycházejí z čísel za uplynulý

rok: Československo navštívilo

81 000 cizinců, 72 957 Čechů

a Slováků bylo v cizině.

Šestadvacetidenní zájezdy do Číny s Čedokem stojí 11 427 Kčs. Turisté letí „do Pekinu a odtud pak dále poznají Vuchan, Nankin, Wusih, Šanghaj a Hang-Čou“. Pak se přes „Pekin“, Irkutsk a Moskvu vrátí do Prahy.

Průměrná spotřeba na osobu a den dosáhla 3 099 kalorií.

V Praze je 95 jeslí s 3 902 místy a 162 mateřských škol pro 13 100 dětí (do konce roku jich má být 14 000).

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

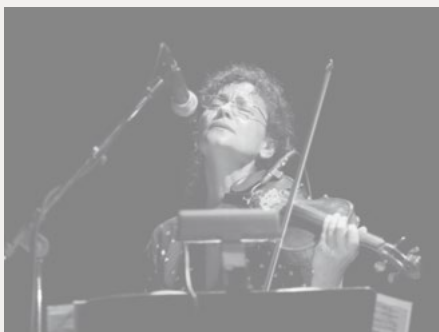
Jana	4 374
Marie	4 304
Hana	3 324
Eva	3 123
Alena	2 978
Věra	2 376
Dana	2 024
Jaroslava	1 949
Anna	1 832
Zdeňka	1 797

NEJOBLÍBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

Jiří	5 570
Josef	4 254
Jaroslav	3 653
Miroslav	3 439
Zdeněk	3 157
Pavel	2 916
Jan	2 711
Petr	2 707
Milan	2 661
Vladimír	2 268

NARODILI SE

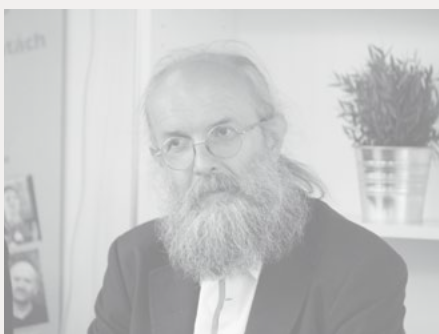
Jiří Hrdina , hokejista	5. ledna
Josef Jarolím , fotbalista	13. února
Karel Srp mladší , kurátor a znalec výtvarného umění	20. února
Dana Batulková , herečka	16. března
Emil Hakl , spisovatel	25. března
Bohumil Klepl , herec	31. března
Vít Sázavský , kytarista, violista a hudební aranžér	15. května
František Straka , fotbalový trenér a bývalý československý reprezentant	28. května
Petr Kracik , divadelní režisér	3. června
Michal Pavlík , violoncellista skupiny Čechomor	4. června
Vladimír Dlouhý , herec	10. června † 20. 6. 2010
Jiří Hromada , herec a gay aktivista	14. června
Ljuba Krbová , herečka a sportovkyně	5. července
Iva Bittová , zpěvačka, houslistka a herečka	22. července
Břetislav Rychlík , herec, scenárista a režisér	23. července
Stanislav Komárek , biolog, filozof a spisovatel	6. srpna
MUDr. Jan Hnízdil , rehabilitační lékař, propagátor celostní medicíny	14. srpna
Karel Plíhal , kytarista, zpěvák, skladatel, textař, básník	23. srpna
Zora Jandová , sportovkyně, textařka, herečka a zpěvačka	6. září
Ján Zákopčaník , meteorolog	7. září
Valérie Zawadská , herečka	19. září
Eva Salzmannová , herečka a divadelní pedagožka	8. října
Karel Oliva , jazykovědec, ředitel Ústavu pro jazyk český AV ČR	26. listopadu
Regina Maršíková , tenistka	11. prosince
Jiří Sádlo , přírodovědec a biolog	19. prosince

Iva Bittová
(foto Claire Stefani)

Valerie Zawadská
(foto Matěj Bařha)

Karel Oliva
(foto Matěj Bařha)

Dana Batulková
(foto David Sedlecký)

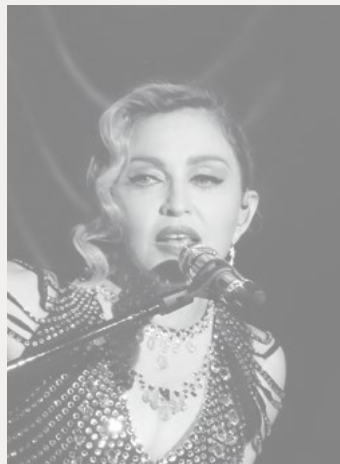
Michael Jackson

Andrea Bocelli

*Sharon Stoneová
(foto Gage Skidmore)*

Madonna

SVĚT

Ludmila Putinová, ruská filoložka, bývalá manželka Vladimira Putina	6. ledna
Mehmet Ali Ağca, turecký ultranacionalista, pachatel atentátu na papeže Jana Pavla II.	9. ledna
Michel Houellebecq, francouzský spisovatel	26. února
Sharon Stoneová, americká herečka	10. března
Deana Horváthová, slovenská herečka	11. března
Michelle Pfeifferová, americká herečka	29. dubna
Prince, americký zpěvák a multiinstrumentalista	7. června † 21. 4. 2016
Béla Bugár, slovenský politik maďarské národnosti	7. července
Liao I-wu, čínský spisovatel, hudebník a básník	4. srpna
Madonna, americká zpěvačka	16. srpna
Tim Burton, americký filmový režisér, scenárista, básník	25. srpna
Michael Jackson, americký popový zpěvák, skladatel, tanečník	29. srpna † 25. 6. 2009
Anna Politkovská, ruská novinářka, spisovatelka a aktivistka	30. srpna † 7. 10. 2006
Andrea Bocelli, italský nevidomý tenorista	22. září
Stephen Clarke, britský spisovatel a novinář žijící ve Francii (Merde! Rok v Paříži)	15. října
Jamie Lee Curtisová, americká herečka	22. listopadu

ROK ŽLUTÉHO PSA

18. 2. 1958 – 7. 2. 1959

18. února 1958 začal čínský Rok Žlutého psa (trval do 7. února 1959). Další rok Žlutého psa nadejde 18. února 2018.

Rok psa je dobou rovnosti a spravedlnosti. Pes se podle čínských představ vyznačuje věrností, poctivostí a integritou. Oddaně chrání svou rodinu a tradice, ale jako hlídač je neúprosný a vůči cizím je v případě ohrožení schopen agresivního útoku.

POVAHA

Lidé narození v tomto znamení jsou poctiví a upřímní, s velkým smyslem pro spravedlnost. Vyznačují se praktičností, stálostí, pracovitostí, opatrností a spolehlivostí. Nebývají to hvězdy společnosti, ale jsou to příjemní společníci, bystří pozorovatelé a dobří posluchači, kteří si dokážou svěřená tajemství nechat pro sebe, už proto, že nemilují povrchní společenskou konverzaci. Většinou nedávají najevo své osobní pocity. Mají sklon stavět se na stranu slabších, vrozený smysl pro slušnost, soucit a potřebu rovnováhy. Budí důvěru, a to oprávněně. Je to jedno z nejsympatičtějších znamení čínského zvěrokruhu.

Říká se o nich, že se rodí staří a s věkem mládnou. Mají sklon brát všechno velmi vážně a rádi si stěžují na nejrůznější ústrky. Postupem času ale dokážou být uvolněnější a více nad věcí.

Odvracenou stranou „psí“ povahy je kritičnost a defétismus, a také sklon vidět věci černobíle. Někdy budí dojem, jako by systematicky ve všem hledali chyby. Jsou přátelští, ale dokážou se také „zaseknout“ a zatvrdit. Občas mohou působit pánovitě, protože oni přece „vědí“, co je pro ostatní nejlepší. Zvláště pokud je hladíte proti srsti, dokážou být protivní. Lidé narození v tomto znamení jsou spíše konzervativní, obtížně se přizpůsobují změnám a mají sklon k nostalgii. Pes je v podstatě pesimista a od života nic nečeká.

Mají vysoce vyvinutý smysl pro povinnost. Pes nikdy nezradí. Žlutý („zemský“) pes je obzvlášť disciplinovaný a zásadový. Má odvahu stát si za svým, i když tak často šlape jiným na kuří oka. Nikdy ale nebude zraňovat své bližní jen tak z rozmaru. Dokáže respektovat odlišný postoj a nevnucovat svoje vlastní názory. Nerad zasahuje jiným do života. Je cílevědomý a není ochoten si zatěžovat svědomí tím, že bude dělat něco proti svému přesvědčení; dokáže se však podřídit většině. Má vysokou míru sebeúcty a jasný žebříček hodnot. Je realistický, konstruktivní, vytrvalý a nevzdává se. Žlutý pes není tak impulzivní a spontánní jako jeho sourozenci narození v jiných letech, nevrhá se do ničeho bez rozmyslu. Tito lidé pracují s plným nasazením a vždy udělají všechno pro to, aby práci dokončili. To a jejich seriózní přístup je předurčuje k úspěchu.

PRÁCE

Pes může být dobrý lékař, kněz, učitel; mohl by se klidně stát manažerem, ale spíše z něj bude odborový předák. Práce v průmyslu a obchodu, s ostrou konkurencí a vnitřními boji, se však pro něj příliš nehodí. Ne že by neobstál, ale jeho osobnost může trpět. Je příliš pečlivý a zodpovědný a příliš myslí na druhé. Pes je týmový hráč. Jako šéf nebude svého postavení zneužívat, ale může být náročný, neboť bude požadovat od ostatních stejnou pracovní disciplínu a stejné výkony, jaké podává sám. Pes nikdy neodpočívá; i kdyby to tak vypadalo, je vždy připraven vystartovat.

MATERIÁLNÍ SFÉRA

Lidé narození ve znamení Psa jsou ze všech znamení nejméně materialističtí a nejméně sobečtí. Peníze je nezajímají. Pokud je ale opravdu potřebují, dokážou je sehnat. Nedostatek pohodlí jim nevádí. I když jsou při penězích, mají jednoduché nároky.

Většina psů toho mnoho nezdědí, takže se v životě musí spoléhat na své vlastní úsilí. V tomto směru jim štěstí přeje tím víc, čím jsou starší, a jejich majetková situace se s věkem zlepšuje.

PARTNERSTVÍ

Když se Pes zamiluje, je to vážné a za hrob. Většinou se také žení a vdávají velmi mladí. S romantikou si ovšem moc nevědí rady, neumějí vytvářet romantickou atmosféru ani na ni reagovat. Pro své blízké ale udělají všechno a jsou věrní. Totéž však očekávají od partnera. Dokážou se obětovat pro ostatní. I proto by se měli vyhýbat finančním transakcím s přáteli.

V partnerství je Pes často tím, kdo spíše dává, než bere. V lásce jsou velkorysí a otevření. Po celý život v nich ale přetrvává vnitřní úzkost a citová labilita. Pořád si s něčím dělají starosti. Ideálním partnerem Psa je Kůň.

ZDRAVÍ

Pes má sklon příliš nesledovat, co jí, to však neznamená, že by se měl živit odpadky. Hrozí mu zažívací potíže. Často také inklinuje ke sladkostem, a to by si rozhodně hlídat měl. Úzkost a vnitřní nejistota, které se tak snaží kompenzovat, však u Žlutého psa nebývají tak výrazné jako u jiných. Pocit povinnosti a představa, že stále ještě neudělal to, co měl, nebo co se od něj očekává, může vést až k psychickým obtížím. Říká se, že Psi narození ve dne jsou klidnější a méně úzkostní než ti, kteří se narodili v noci.

ROK ŽLUTÉHO PSA V DĚJINÁCH

Předcházejícím rokem Žlutého psa, který by tedy v šedesátiletém cyklu měl být roku 1958 svým charakterem nejblíže, byl rok 1898. Z jeho výrazných událostí připomeňme vyostření Dreyfusovy aféry ve Francii, španělsko-americkou válku, nebo zavraždění rakouské císařovny Sissi italským anarchistou. Marie Curie-Sklodovská a Pierre Curie objevili prvek radium a polonium. Narodili se např. Bertolt Brecht, Enzo Ferrari, Čou En-lai, Paul Robeson, Golda Meirová, Konrad Henlein, K. H. Frank, Federico García Lorca, Arletty, Erich Maria Remarque, George Gershwin.

„MENŠINOVÉ“ ZNAMENÍ: OHNIVÝ FÉNIX

Ti, kteří se narodili před 18. únorem 1958, přišli na svět ještě ve znamení předchozího roku 1957, což byl Ohnivý Fénix. Je to znamení řádu a strategického plánování. Osobnosti narozené v tomto roce se vyznačují pronikavým úsudkem, jsou to dobří organizátoři (a někdy intrikáni), perfekcionisté, lidé, kteří neplýtvají časem ani penězi. Touží vyniknout a nesnesou pocit, že by měli být „řadoví“. Mají vybraný vkus a rádi se dobře oblékají. Jako partneři jsou monogamní, ale vůči svým blízkým dokážou být až přehnaně kritičtí. Sami však mají extrémní potřebu pochvaly. Ideálním partnerem Fénixe je Drak nebo Buvol.

OSOBNOSTI

Žlutý pes je samozřejmě velmi specifické znamení. Také v jiných letech ve znamení Psa se však narodila řada výrazných českých osobností. Uvedme alespoň některé (a připomeňme, že rok 1946 byl ve znamení Ohnivého psa, rok 1934 ve znamení Dřevěného či Zeleného psa):

Básnířka **Vladimíra Čerepková** (1946), herci a divadelníci **Jaroslava Obermaierová** (1946), **Ivan Vyskočil** (1946), **Daniela Kolářová** (1946), **Arnošt Goldflam** (1946), **Vladimír Brabec** (1934), **Josef Somr** (1934), tanečník a choreograf **Vlastimil Harapes** (1946), filmová režisérka **Věra Plívová-Šimková** (1934), režisér **Juraj Herz** (1934), režisér a výtvarník **Jan Švankmajer** (1934), kameraman **Miroslav Ondříček** (1934), hudebníci **Martin Kratochvíl**, **Michal Prokop**, zpěvačka **Hana Zagorová** (1946), televizní moderátorka **Saskia Burešová** (1946), spisovatelka **Zdena Frýbová** (1934), fotograf **Jindřich Štreit** (1946), výtvarník **Zdeněk Mézl** (1934), ale také třeba tenista **Jan Kodeš** (1946), ústavní právník **Václav Pavlíček** (1934), bývalý ministr zahraničních věcí ČR **Josef Zieleniec** (1946) či ekonom **Dušan Tříška** (1946).

Traduje se, že ve znamení Psa se narodil i **Konfucius**. Z dalších osobností narozených v jiných letech Psa stojí za povšimnutí např. **Winston Churchill** (1874), **Bill Clinton** (1946), **princ William** (1982), **Shirley McLaine** (1934), **Uma Thurmanová** (1970), **Andre Agassi** (1970), **Donald Trump** (1946), **Golda Meirová** (1898).

B. Clinton | W. Churchill | Golda Meirová | U. Thurmanová

KULTURA

ZAČÍNÁME SE ZASE BAVIT

Rok 1958 je v kultuře rokem nenápadně přelomovým. Deset let po Vítězném únoru se sice oficiálně stále volá po výchovném a zušlechťujícím působení kultury a kritici se radují, že podařilo vymýtit brak, radost jim ale kazí to, že z „hodnotného umění“ zároveň zmizela zábava. Tu si ale lidé vzít nedají a umění se také nedá zkrotit. Pod povrchem už klíčí něco nového a tyto podvrtné výhonky stále častěji prorážejí na světlo: ať již jsou to taneční večery v kavárně Vltava s orchestrem Karla Krautgartnera, Jezinky a bezinky ve Werichově ABC, Jiří Suchý a jeho Blues pro Tebe nebo Škvoreckého Zbabělci, „Beamonův skok“ v české literatuře té doby.

Jiří Suchý

LITERATURA

PRAŠIVÉ KOTĚ A SLAVNÝ POHŘEB

Co právě píšete? zeptaly se Literární noviny spisovatelů v anketě na začátku roku.

„V roce 1958 dokončím nový rukopis nazvaný Král železnic. V dosti obsáhlém románu se zabývám otázkou lidské odpovědnosti.“ *Adolf Branald.*

„Píši nyní knihu o své cestě do Japonska.“ *Adolf Hoffmeister*

„Dokončuji krátkou novelu z okupačního prostředí a současně pracuji na románu o mládeži na samém konci okupace. Hrdinové jsou převážně chlapci a děvčata, příslušníci onoho obětovaného čtyřiaadvacátého ročníku. Titul? Prozatím nevím. A nechci předbíhat, poněvadž mám ještě mnoho práce před sebou.“ *Jan Otčenášek.*

V prvním čísle Literárních novin 1958 vychází prognóza Jana Wericha, stylizovaná jako novoroční přívitek. Končí těmito odstavci:

Lidstva bude asi sedm miliard. Nebude však nedostatek jídla. Lidstvo se naučí vyrábět potraviny z mořských řas. Z hmyzu. Z mořské vody, z náhradních hmot, z náhradních materiálů náhradních materiálů atd. atd. Pravda, chuť tím utrpí. Leč chuti lze odvyknout. Bude možné staré chutě nahradit chutí novou, universální, kontrolovatelnou. Pracovat bude člověk tři, maximálně čtyři hodiny denně. Všechn ostatní čas bude mít člověk pro sebe.

Počítat budou stroje.

Problémy řešit budou stroje.

Samy sebe opravovat budou stroje.

Mluvit se nebude.

Děti budou nevlastní.

Líbánky až na Měsíci.

Člověk bude vypadat tak, jak bude chtít. Děti bude mít takové a tolik, jaké a kolik bude chtít. Bude odposlouchávat, koho bude chtít, odkud bude chtít. Všechno bude lahodné chuti a tu lahodu bude člověk chtít. A k tomu bude času tolik, kolik člověk bude chtít.

Zbude tedy něco, co ještě bude člověk chtít

Ovšemže! Plno!

Bude chtít nové Chapliny, nové Picassy, nové Trnky. Nové jaro, nové milence. Bude chtít držet se za ruce, na nic nemyslit a jen se dívat z očí do očí.

Bude se mu chtít ležet v trávě na znaku a dívat se na velký bílý mrak nad černým lesem. Bude chtít vidět tentýž obraz, který vídala babička babičky našeho dědečka. Jak mrak se promění v rybu s čapí hlavou, pak v pumlič s Karkulkou, pak ve stádo beránků. A beránci se rozběhnou, zřídnou a zmizí v teple sluníčka.

Ten člověk za sto let napíše písničku o tom sluníčku a tu písničku po dešti zahvízdá kos. A ta nová písnička novému človíčkovi vyloudí staré slzy, vyvolá starý smích.

Technologie je velká věc. Věda vůbec!

Ale člověk je víc než stroj. Stroje nepláčou, stroje se neumějí smát.

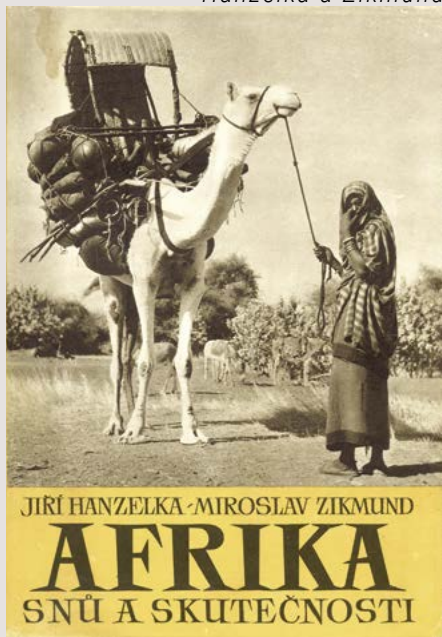
A to mi dodává odvahy, přátelé, abych s vaším dovolením a doufám, s vaším souhlasem, připil už dnes

PROSIT 1958!

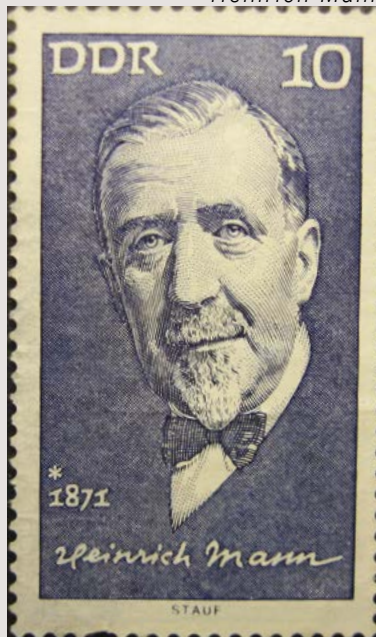
22. ledna **Hanzelka a Zikmund** podepisují v knihkupectví ve Slovanském domě na Příkopech své knihy; zároveň jde do prodeje prvních pár set výtisků knihy Přes Kordillery („její 50 000 náklad bude nejspíš rázem rozebrán“, poznamenává Večerní Praha). Zájem je neuvěřitelný: od 8:00 do 22:20, kdy zavřenými dveřmi prodejny lomcuje poslední ze zájemců s kufrem knih, mají oba autoři za sebou asi dva a půl tisíce podpisů. Někteří lidé vydrželi stát ve frontě sedm hodin. Akce, která měla skončit ve tři odpoledne, se poněkud protáhla. Zasloužila se o to i bystrá prodavačka, která odhadla situaci a včas vyběhla sehnat rezervní lahvičku inkoustu do plnicího pera. Hanzelka a Zikmund se připravují na novou cestu Asií a Austrálií, na kterou mají vyrazit koncem roku. Pojedou dvěma vozy Tatra 805.

6. února je na ministerstvu školství a kultury slavnostně předána německým představitelům literární pozůstalost po německém spisovateli Heinrichu Mannovi, kterou zdědila jeho dcera Leonie, manželka spisovatele Ludvíka Aškenazyho.

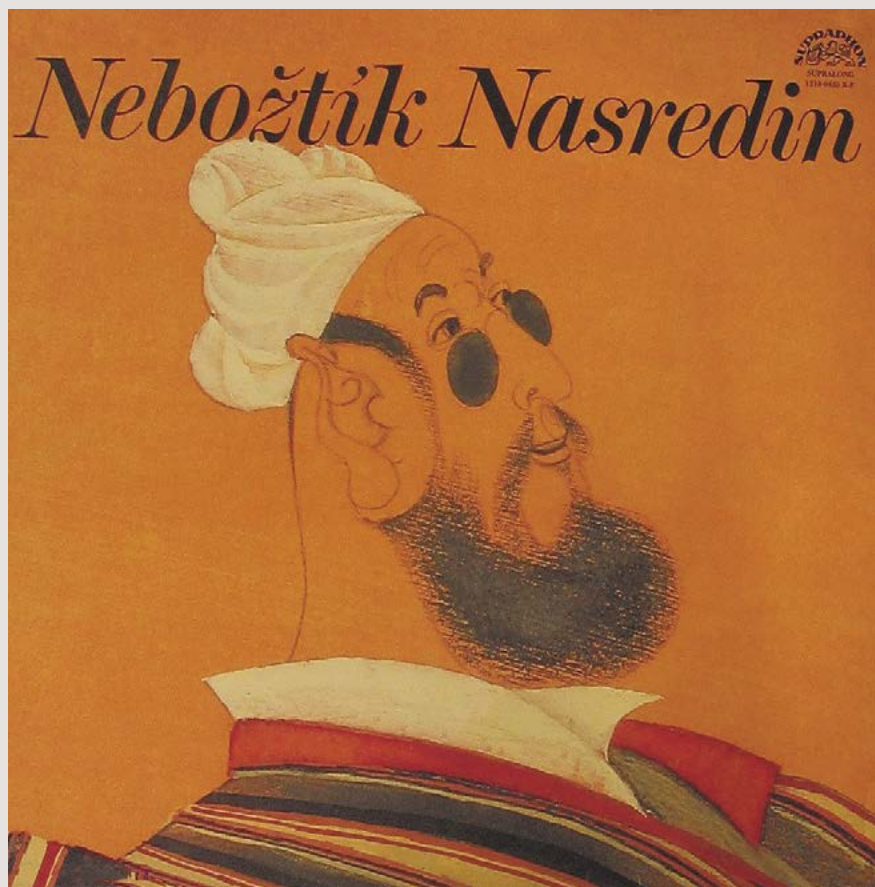
Hanzelka a Zikmund

Heinrich Mann

Josef Kainar si nechává narůst plnovous a píše pro Jana Wericha komedii *Nebožtík Nasredin*. „Nebožtík Nasredin, to byl člověk! Statečný, pravda, moc nebyl, ale když bylo potřeba... V jádře něco jako optimistický skeptik. A všichni o něm mluvili jen dobře – protože byl mrtev.“ Co tím chce básník říci? „Víc věcí. Předně, že se člověk neučí jen z knížek a od ušlechtilých lidí, ale i z těch nepěkností života. A potom chci říci, že mladí nemohou vychovávat mladé. Je to prostě jakási výzva k všestrannějšímu pochopení mladých lidí i jejich výchovy,“ vypráví básník redaktoru Jiřímu Ledererovi z *Večerní Prahy*.

17. února umírá básník **Petr Bezruč**, autor jediné sbírky Slezské písně. Nezničitelný devadesátiletý bard (narodil se roku 1867 v Opavě), vlastním jménem Vladimír Vašek, zemřel v olomoucké nemocnici. Poslední léta strávil v Kostelci na Hané. K jeho učitelům na klasické filologii v Praze patřil i T. G. Masaryk. Vašek však studia nedokončil, neboť se věnoval spíše kavárenskému životu a kartám. Od roku 1891 pracoval jako poštovní úředník v Místku, kde také začal jeho přerod z apatického úředníka ve vášnivého zastánce slezského lidu. Silně jej v tom ovlivnil jeho přítel Ondřej Boleslav Petr, místní učitel, divadelník a vlastenec. Poté co Petr v roce 1893 spáchal sebevraždu (údajně proto, že byl jako básník odmítán), Vašek požádal o přeložení do Brna a v lednu 1899 začíná publikovat své básně pod pseudonymem Petr Bezruč. V časopise Čas mu otisknou hned první tři, které pošle, avšak číslo je zabaveno cenzurou a vyjít pak smí pouze lyrická báseň Jen jedenkrát. V roce 1904 poprvé vychází celá sbírka, ovšem až ve vydání z roku 1909 má název Slezské písně. Vzhledem k rozdílnému charakteru a kvalitě básní existují teorie, že sbírka není dílem jediného člověka. Někteří badatelé přinášejí celkem přesvědčivé důkazy, že autorem podstatné části veršů mohl být Bezručův přítel O. B. Petr.

Manifestační pohřeb básníka se uskuteční v Opavě. V září 1958 pak proběhne první ročník Bezručovy Opavy. Snaha uspořádat kulturní festival v centru Slezska se datuje již od předválečného období. Vždy však historické události této akci zamezily. V poúnorovém období je to především tradiční rivalita mezi Ostravou a Opavou, která je hlavní překážkou pořádání festivalu. Teprve smrt „slezského barda“ nakonec donutí příslušné orgány k tomu, aby daly festivalu zelenou.

SLEZSKÉ PÍSNĚ

Ostrava

Sto roků v šachtě žil, mlčel jsem,
sto roků kopal jsem uhlí,
za sto let rameni bezmasém
svaly mi v železo ztuhly.

Uhelný prach sedl do očí,
rubíny ze rtů mi uhly,
ze vlasů, z vousů a z obočí
visí mi rampouchy uhlí.

Chléb s uhlím беру si do práce,
z roboty jdu na robotu,
při Dunaji strmí paláce
z krve mé a z mého potu.

Sto roků v kopalně mlčel jsem,
kdo mi těch sto roků vrátí?
Když jsem pohrozil kladivem,
kdekdo se začal mi smáti.

Abych měl rozum, šel v kopalnu zas,
pro pány robil jak prve:
máchl jsem kladivem – teklo vráz
na Polské Ostravě krve!

Všichni vy na Slezské, všichni vy, dím,
nech je vám Petr neb Pavel,
mějž prs kryt krunýřem ocelovým,
tisícům k útoku zavel,

všichni vy na Slezské, všichni vy, dím,
hlubokých páni vy dolů:
přijde den, z dolů jde plamen a dým,
přijde den, zúčtujem spolu!

Petr Bezruč

6. dubna umírá básník **Vítězslav Nezval**, jeden ze zakladatelů poetismu. Bylo mu sedmapadesát. Zemřel stejně, jako psal: překvapivě a lehce. Jedna z jeho posledních prací vyjde ještě téhož roku: sbírka **Osmnáct básní na staré nápěvy** – překlady básní Mao Ce-tunga.

„Hřbety hor,
neslézt s koně, pádit v sedle pod obzor,
ohlédnouti se v úžasu,
tři palce od nebe je lidský tvor.“

„Milý Jiříku, včera jsme pochovali Vítězslava Nezvala. Byl to pohřeb takový, jak je poslední léta u nás zvykem. Slavnostní, a, i když si Nezval někdy na pompu potrpěl, jistě se včera většinou nudil. Až teprve na ulici před Mánesem a na vyšehradském hřbitově (on si vymínil, že nebude ležet ve Slavíně), to dostalo lidské proporce...“ píše Werich Voskovcovi do Ameriky.

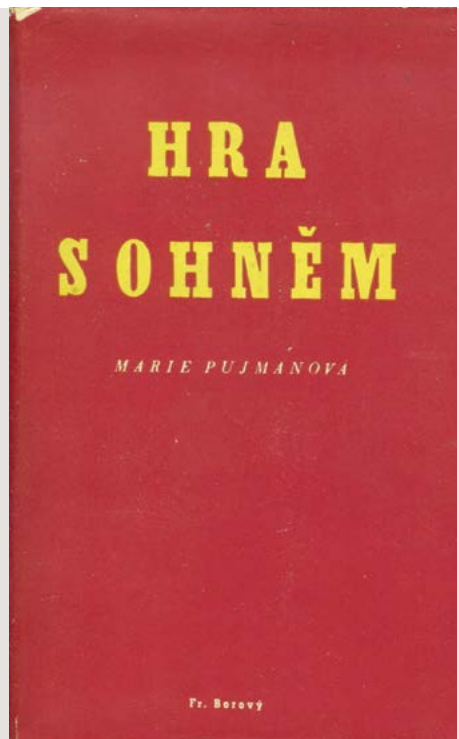
Vychází básnická sbírka **Denní služba**, literární debut MUDr. Miroslava Holuba (1923–1998). Autor, úspěšný imunolog, se stane jedním z nejpłodnějších a nejpřekládanejších českých básníků. Vnáší do poezie svět vědy.

19. května zemřela **Marie Pujmanová**. Literárně nadaná dcera univerzitního profesora církevního práva Kamila Hennera a sestra významného neurologa téhož jména se „myšlenkově rozešla se svou třídou“ a zejména v 50. letech se aktivně angažovala v levicové politice (a to i dosti ohavným způsobem, zejména v případě veřejného odsouzení Milady Horákové). Její poválečné dílo je poplatné socialistickému realismu. Z těch dřívějších je ale stále v povědomí například román Pacientka dr. Hegla (v roce 1940 podle něj režisér Otakar Vávra natočil film s Adinou Mandlovou a dalšími hvězdami té doby) nebo Předtucha.

Vítězslav Nezval

Marie Pujmanová

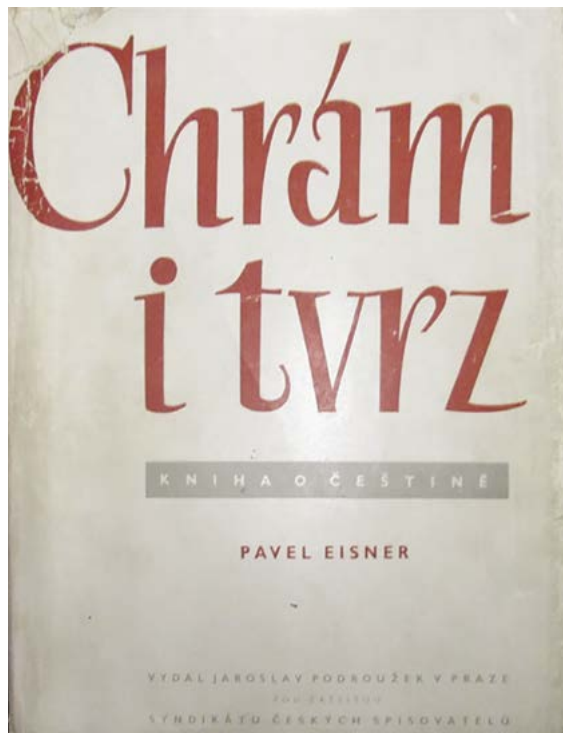
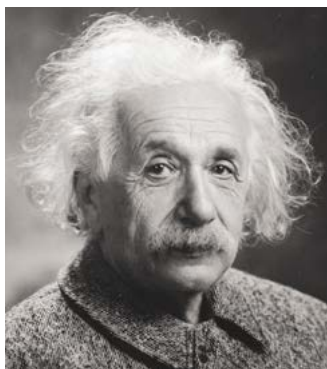

2. června přilétá do Prahy **Gerta Kalliková Figulusová**, poslední potomek rodu Jana Ámose Komenského. Byla pozvána na oslavy 300. výročí vydání didaktických děl J.A.K.

Vychází první básnická sbírka **Miloše Macourka** Člověk by nevěřil svým očím.

Na pultech knihkupectví se objevuje soubor povídek **Isaaka Babela** z 20. let nazvaný Rudá jízda. Babela u nás poprvé překládal ještě před válkou Julius Fučík; tento novější překlad Jana Zábrany z roku 1958 vychází dodnes.

Bude dost Einsteina? ptá se Večerní Praha. 10 000 výtisků knihy **Fysika jako dobrodružství poznání** od Alberta Einsteina a Leopolda Infelda „zmizelo takřka dřív, než se dostaly do knihkupectví“.

J. A. Komenský
A. Einstein
P. Eisner
(*Chrám i tvrz*)

8. července zemřel **Pavel Eisner**. Český překladatel, lingvista, spisovatel a básník vystudoval slavistiku, germanistiku a romanistiku na pražské německé univerzitě. Ovládal 12 jazyků – angličtinu, francouzštinu, islandštinu, italštinu, maďarštinu, němčinu, norštinu, perštinu, ruštinu, srbochorvatštinu, španělštinu. Přestože pocházel z židovské rodiny, za války unikl deportaci, protože měl německou manželku. Překládal mimo jiné Franze Kafku nebo Thomase Manna, ale také Leo Rostena (Pan Kaplan má třídu rád). V povědomí většiny lidí však zůstane jako autor knih o českém jazyce, jako Chrám i tvrz, Čeština poklepem a poslechem nebo Rady Čechům jak se hravě přiučiti češtině.

„Mateřština je vzduch, jímž dýchají plíce naší duše. Jsme do ní zakletí. Nechápe, jak lze žít bez ní. ... Naučíme se šesti, deseti cizím jazykům, obíráme se s jejich literaturou, víme toho mnoho o jejich národech – ale něco v nás docela vespod pořád ještě nevěří, že by někdo na světě opravdu, ale zcela doopravdy mluvil francouzsky, anglicky, španělsky atd. – vždy jen některým z těchto jazyků a nikdy také trochu česky. Máme to všechno tak trochu za jakousi smlouvenou hru – ti lidé v Paříži, v Londýně si patrně musí na veřejnosti odříkat své francouzské, anglické penzum, ale pak jdou domů, zují se z těch jazykových škorňů a spustí česky. Sedte si pohromadě s Rockefellerem, budete snad hodně maličký, ale něco ve vás vám bude našeptávat, že jste o tolik větší boháč než on. O kolik? O češtinu.“

(Chrám i tvrz)